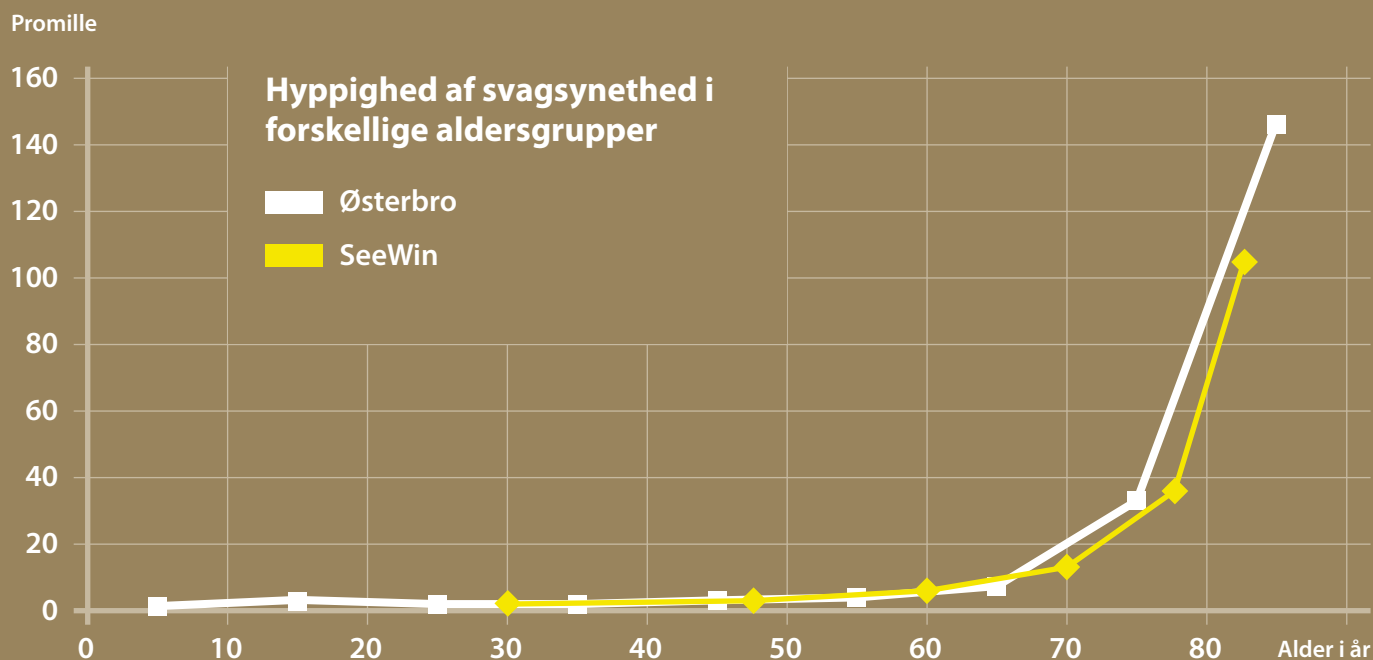

FIGUR 2

AF
CARSTEN EDMUND

OVERLÆGE, DR. MED.
FMD. F. ØJENFORENINGEN

Synshandicappede i Danmark – antal og årlig tilgang

Øjenforeningen har tidligere i brochuremateriale bragt oplysninger om, hvor mange der er truet af forskellige øjensygdomme. 1/8 af befolkningen over 60 år er truet af alderspletter (AMD) og 1/3 af grå stær. 10% af diabetespatienter er truet af synskomplikationer svarende til ca. 20.000. Dertil kommer omkring 75.000 personer, hvis syn er truet af grøn stær, svær nærsynethed og skelen. Lægges alle tallene sammen er godt 8% eller ca. 450.000 danskere synstruede.

I dag har vi heldigvis gode behandlinger af en lang række af de nævnte sygdomme, så risikoen for at miste synet er betydeligt mindre, end det kunne befrygtes ud fra de nævnte tal. Men der er alligevel forsat et stort antal borgere, som enten er svagsynede eller blinde, og det

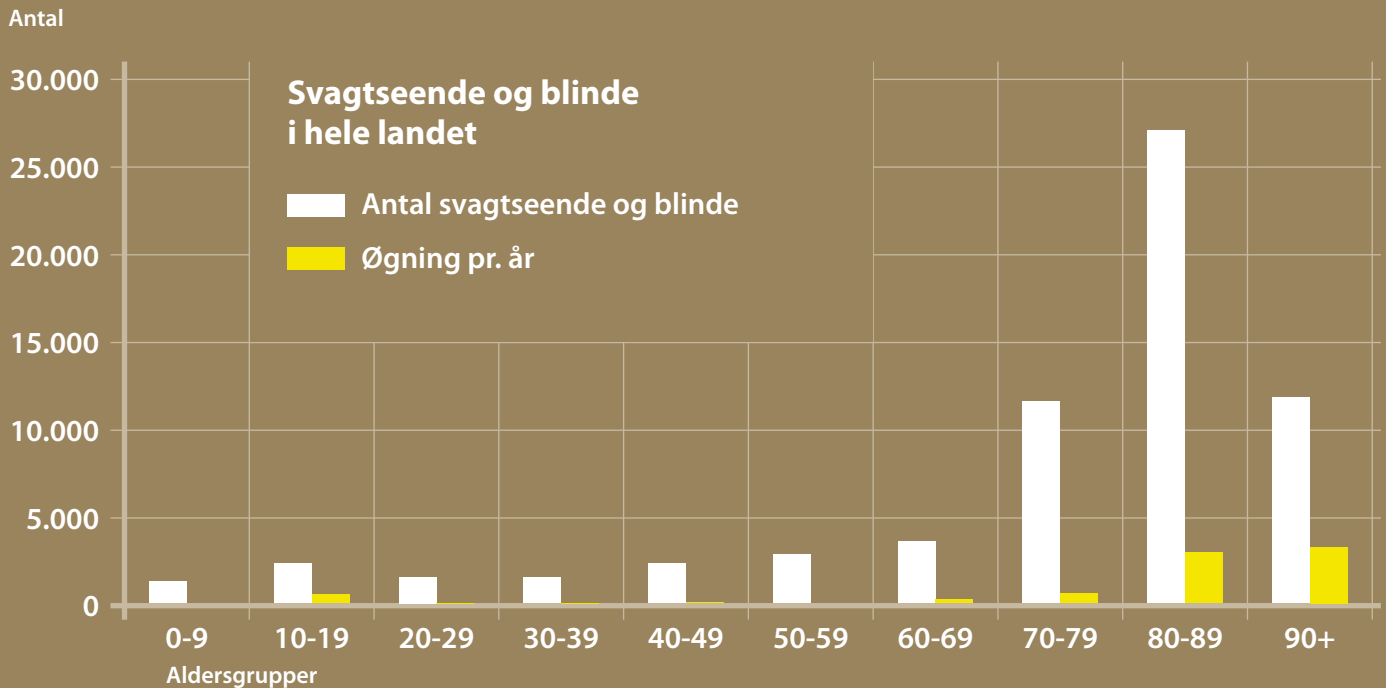
er vigtigt for at kunne tilrettelægge en rationel socialmedicinsk indsats overfor disse ramte grupper at kende problemets størrelse. Øjenforeningen har derfor ud fra tilgængelige data forsøgt at beregne dels hvor mange synshandicappede, der er i Danmark og dels hvor mange nye, der kommer til hvert år.

Svagsynethed og blindhed

Man er synshandikappet, når man - trods en rigtigt tilpasset brille - stadig har svært ved at læse eller orientere sig. Man har defineret forskellige grader af synshandicap ved hjælp af synsstyrken, som udtrykker evnen til at se symboler (bogstaver eller tal) på en synstavle i en given afstand.

Fig. 1 viser nederst, at jo længere væk fra øjet et bogstav er, jo større skal

FIGUR 3

det være for stadig at kunne ses. Den øverste og nederste bogstavlinie på synstavlen kan af normaltseende læses på henholdsvis 6 og 60 m's afstand. Synsundersøgelsen foregår almindeligvis i 6 m's afstand, hvorfor den normaltseende har en synstyrke udtrykt som en synsbrøk på $6/6 = 1,0$. Kan man kun på sit bedste øje se bogstavstørrelsen svarende til 18 m, har man synstyrken $6/18 = 0,3$ og betegnes i så fald som svagtseende. Kan man kun se det største bogstav, som svarer til 60 m, med sit bedste øje, er man socialt blind. Det betyder, at det den normale seende kan se på henholdsvis 18 og 60 m's afstand, skal den svagsynede eller socialt blinde have ind på 6 m's afstand. Eller sagt på en anden måde: den svagsynede og socialt blinde skal have forstørret f.eks. bogstaver henholdsvis 3 og 10 gange for at kunne se dem. Egentlig blindhed, dvs. en tilstand, hvor man ikke kan opfatte lys, er heldigvis ret sjældent.

Alle grader af svagsynethed, social og absolut blindhed kan forekomme og

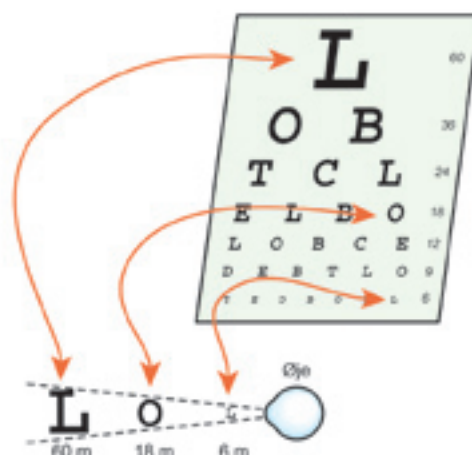
vurderes i henhold til Arbejdsskadestyrelsens mén-tabel til en invaliditetsgrad på henholdsvis 25%, 75% og 100%.

Hyppighed af synshandikap

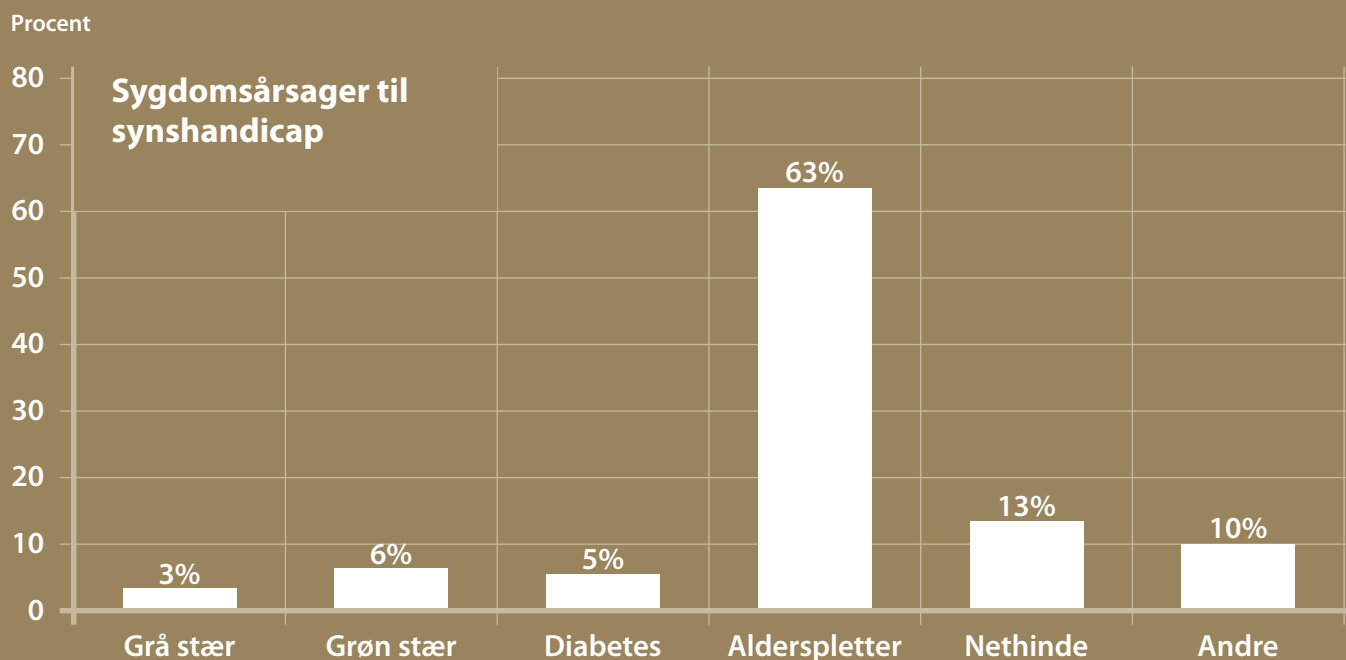
Synshandikappede er ikke systematisk registreret i Danmark, og man kan derfor kun indirekte beregne antallet.

SeeWin er en database, som registrerer synshandikappede i 6 amter, hvor der er samarbejde mellem Statens ►

FIGUR 1

FIGUR 4

Øjenklinik og amternes synsfaglige rådgivningscentre. I 2002 var der registreret knap 8.000 synshandikappede i databasen. I en Ph.d.-afhandling fra samme år er det påvist, at synshandikappede i et bestemt 7. amt er underregistreret med en faktor 3,7 i forhold til det faktiske antal. Kombineres disse oplysninger kan man beregne hyppigheden af synshandikappede i forskellige aldersgrupper (Fig. 2).

I 2004 viste en analyse baseret på en spørgeskemaundersøgelse af knap 10.000 personer fra Østerbro, at 131 var synshandikappede. På basis af disse data kunne man bl.a. beregne hyppigheden af synshandikappede i forskellige aldersgrupper.

Fig. 2 viser, at de aldersspecifikke hyppigheder af synshandikap er næsten identiske i de to undersøgelser, trods helt forskellig tilgang til problemet. Det er derfor troværdigt, at kurverne afspejler den reelle hyppighed af synshandikappede i Danmark.

Det fremgår endvidere samstemmen-

de af kurverne i fig. 2, at hyppigheden af synshandikap stiger meget stejlt med alderen efter 65 år.

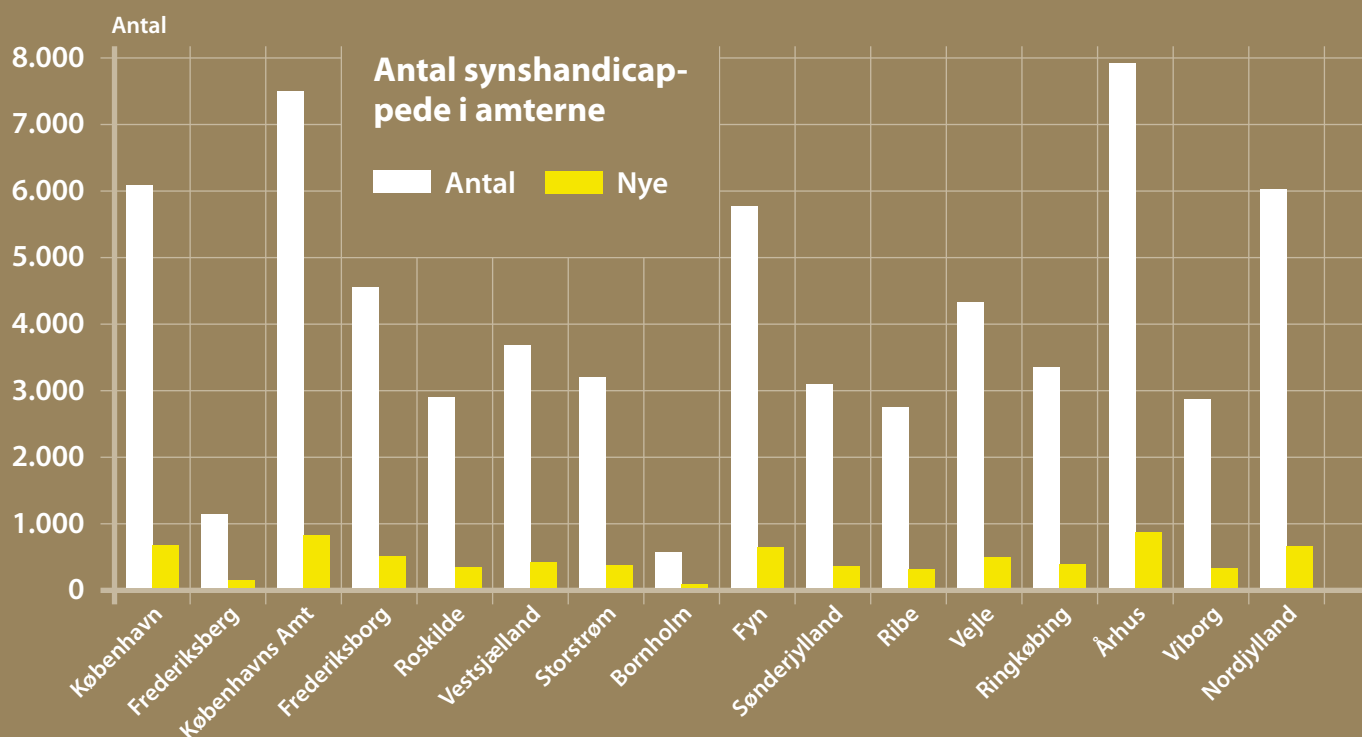
Estimeret antal og årlig tilgang af synshandikappede

Fig. 3 viser antallet af synshandikappede og tilgangen pr. år i de forskellige aldersgrupper i Danmark. Tilgangen er beregnet på baggrund af dødeligheden og den gennemsnitlige forskydning mellem aldersgrupperne frem til 2010.

Summeres de hvide søjler, viser figuren, at antallet af synshandikappede i Danmark er ca. 65.000 svarende til en alderskorrigeret hyppighed på 12,1 promille. Ca. 50.000 er over 70 år og ca. 15.000 under 70 år. Summeres de gule søjler, viser figuren, at tilgangen af synshandikappede pr. år er ca. 6.800 eller 19 pr. dag svarende til en alderskorrigeret tilgang på ca. 1,3 promille. Langt størstedelen af nyopstået synshandikap sker i aldersgruppen over 70 år.

De forskellige sygdomsårsager til synshandikap baseret på SeeWin data-

FIGUR 5

basen fremgår af fig. 4. Figuren afspejler først og fremmest de sygdomme, som vi har vanskeligt ved at behandle i dag og i mindre grad hyppigheden af de forskellige sygdomme. Det fremgår af figuren, at det helt store synsproblem i Danmark, såvel som i den vestlige verden i øvrigt, er alderspletter (AMD), som er årsag til synsnedsættelsen hos knap 2/3 af de synshandikappede.

Hvad kan der gøres ved synshandikap?

I løbet af de sidste 5 år er der taget to nye behandlinger af AMD i anvendelse (se Øjenforeningens brochure herom). Disse behandlinger kan i nogle tilfælde standse eller udskyde et synstab, men kan altså ikke genskabe tabt synsfunktion. Der er derfor ikke udsigt til, at gruppen af synshandikappede bliver mindre i den nærmeste fremtid. Muligheden for at forbedre de synshandikappedes livskvalitet ligger i en bedre udnyttelse af den tilbageværende synsfunktion. Dette kræver en god og effektiv organisering

af synshjælpemiddelområdet.

Synshjælpemiddelområdet er amtsligt organiseret, men fungerer meget forskelligt fra amt til amt. Mange faggrupper, såsom øjenlæger, praktiserende læger, optikere, ergoterapeuter, syns- og blindekonsulenter, deltager i hjælpen, men befinder sig ofte fysisk adskilt, hvilket gør indsatsen svær at overskue for borgeren.

Fig. 5 viser antallet af synshandikappede fordelt på amter. Det fremgår, at antallet varierer fra 500 til 8.000, hvilket afspejler vanskeligheden ved at etablere et ensartet tilbud i alle amter. Set fra borgerens side bør alle tilbud indenfor synshjælpemiddelområdet være samlet på eet sted i amtet. Ved den fremtidige regionsdannelse bør det sikres, at dette område centraliseres, således at borgeren blot eet sted kan opnå rådgivning, demonstration, instruktion, bevilling og udlevering af synshjælpemidler samtidig med, at centralerne indhøster den nødvendige erfaring i, hvad der bedst fungerer for den enkelte svagtseende. ■